

OCZYŚCIĆ SIĘ (59) *vb pf*

się (31), sie (28).

o jasne.

inf oczyścić się (15). ◇ *fut* 1 sg oczyścę się (1). ◇ 2 sg oczyścisz się (2). ◇ 3 sg oczyści się (12). ◇ 3 pl oczyścią się (1). ◇ *praet* 3 sg m oczyścił się (9). *f* oczyściła się (1). ◇ *imp* 2 sg oczyść się (1). ◇ 1 pl oczyśćmy się (1). ◇ 2 pl oczyście się (1). ◇ *con* 2 sg m byś się oczyścił (1). ◇ 3 sg m by się oczyścił (7). ◇ 3 pl m pers by sięoczyścili (5). ◇ *part praet act* oczyściwszy się (2).

Sł stp, Cn brak, Linde XVIII w. s.v. oczyścić.

1. Uleczyć się z choroby skórnej (zawsze o cudownym uleczeniu się z trądu); *mundare se PolAnt* (4) : *idz/ á omyi fię liedm kroć w Iordanie/ y przywroci fię ciało twoie/ á oczyścisz fię. BudBib 4.Reg 5/10, 4.Reg 5/12, 13, 14.*

2. Uwolnić się od zła moralnego, grzechu i kary za grzech; *emundare se PolAnt, Vulg; mundare se, mundari, purificare se PolAnt; sanctificare se Vulg* (33) : *SeklKat x3; KrowObr 76v; To też obaczmy w fłowiech Apoftołłkich/ gdzie powieda/ że nas łam Pan oczyścił. Tedy fi[e łam]i oczyścić nie możemy. RejPosWstaw 22; WujNT 738.*

oczyścić się od kogo, od czego (6): *BibRadz 2.Tim 2/21; BudNT 2.Cor 6/19[7/1]*; iż ktoby fię od nich [*Hymeneusza i Fileta*]/ á pewnie y od zaráźliwey náuki ich oczyścił: że ten będzie naczyniem poświęconym y pánu wzytecznym. *CzechEp 31; WujNT 2.Tim 2/21. Cf oczyścić się od czego przez co, Zwrot.*

oczyścić się od czego przez co (1): *WysKaz 19 cf W przen.*

oczyścić się z czego (3): *GliczKsiąż B7v; A wždy mu Pan nierzekł: Poydziez Łotrze pierwey do Czyscá/ ábyś fię tám s twego Lotroftwá otzyścił/ tofz dopierko łemną wnidziez do Ráiu KrowObr 77v. Cf Zwrot.*

oczyścić się czym (2): *WujNT 519 cf Zwrot; SkarKaz 315a cf W przen.*

W przeciwstawieniach: »oczyścić się mazać się (2), szpacić się« (2): *GliczKsiąż B7v cf »oczyścić się i omyć«; SkarKaz 315a cf W przen.*

W charakterystycznych połączeniach: *oczyścić się od zaraźliwej nauki; oczyścić się z łotrostwa, z plugawości przyrodzonej oczyścić się przez żal; krwią się oczyścić, uczynkami; oczyścić się w czyścú.*

Zwrot: »oczyścić się od grzechow, z grzechow« [*w tym: czym* (1)] [*szyk zmienny*] (1:1): *A tak pokázuie naprzod/ iż tak Zydz iáko y Pogáni nie máią żadnych vczynekow/ z ktorychby fię chlubić/ ábo ktorymiby fię z grzechow oczyścić mogli WujNT 519; A przeto ábo iest trzećie mieyfce gdzie on poydzie/ áby fię oczyścił od grzechow powźednich/ pierwey niż wnidzie do nieba/ álbo Bog iest niełpławiedliwy. WysKaz 20.*

Szeregi: »oczyścić się i omyć« (1): *Abowim on [wierny krześcijanin] fye iuż ras oczyscił y omył s plugawosci przyrodzoney/ tak iżby wyęcey nyemyał fye yá łzpáćić y mázác. GliczKsiąż B7v.*

»i rozgrzeszyć się i oczyścić« (1): *SkarKaz 315a cf W przen.*

»oczyścić się abo się usprawiedliwić« (1): *Co iest człowiek żeby fię mógł oczyścić/ ábo fię włpławiedliwić [quod mundus sit; et quod iustificet se] vrodzony z niewiáfty? BudBib Iob 15/14.*

»oczyścić się i wybielić się« (1): Oczyszczią fię y wybielią fię [*Purificabunt se et dealbabuntur*] á doświadczeni będą mnodzy *BudBib Dan* 12/10.

W przén (4) : *GliczKsiąż* B7v; Te przeto máiąc obietnice namilfzy/ oczyszcziemy fię od wśelkiego plugaftwá ciáálá y duchá/ wykonywáiąc poświęcenie w ftráchu Bożem. *BudNT 2.Cor* 6/19[7/1]; Pierwey tedy niż fię od tákowey zmázy oczyszcził przez žal przyfłtoyny zań/ álbo przez iákie dobrowolne vtrápienie ciáálá/ [...] z tego świátá zřzczedł *WysKaz* 19; Nie plugawćie/ práwi/ źiemie mieřkánia wářzego/ ktora fię krwią niewinną máże: y rozgrzeřzyć fię y oczyszczić nie może/ iedno krwią tego ktory krew drugiego rozřłał. *SkarKaz* 315a.

a. *O uczestniczeniu w obrzędach religijnych służących przywróceniu czystości rytualnej lub duchowej* (18) :

α. *W religii żydowskiej o pozbyciu się zmazy rytualnej* (16) : *MurzNT Ioann* 11/55; *KromRozm II* v2; Nád tom kazał Lewithom áby fię oczyszcziłi [*ut essent mundati*]/ á przyřzedřzy aby ftrzeřgli bran/ á fwięćili dzień Sobotny *BibRadz 2.Esdr* 13/22; Tákież kto fie tknie popiołu iáłowice paloney/ álbo y wody oczyszczenia iey/ będzie nieczyřtym do wieczorá/ tymże obyczáiem fie oczyszczi/ iáko y drugie nápiřano. *BielKron* 37v, 37; *GrzegRóżn* M4v; Káždy mářz znalienia Aharonowego/ ktoryby był trędowáty/ ábo pływienie ćierpiący nie ma ieść świętych (darow)/ ářz fię oczyszczi *BudBib Lev* 22/4; *BudNT Ioann* 11/55; y tamże [řw. *Paweł*] fie wedřug zakonu oczyszcził. *CzechRozm* 77; *WujNT Ioann* 11/55, *Act* 21 *arg*, 24.

oczyścić się czym (2): wřzyřcy řydowie/ gdy fie ktory dotknął czego vmárłego/ ábo czego nieczyřtego/ tedy nie był przyięt do řpólecznóřci/ ářz fie muřiał wodą oczyszczić. *RejPos* 153v; *BudNT Hebr* 9/21[23].

W przeciwstawieniu: »pomazać się ... oczyszczić się« (1): Rzeřł Pan Bog do Iozue: Pomázał fie lud rzeczámí przekłętymí/ nie będę zwámí ářz fie oczyszczi. *BielKron* 47v.

β. *W religii chrześcijańskiej o sakramencie chrztu lub pokuty [czym]* (2) : To ieřł nie tilo wielka krzřwda przenařwięřřzemu Sákrámentu/ ták do nie^{řo} řpóřnie ieć mogąc fię řpowiedzią S. (bez ktorey gdy być może/ řadne odpulfzczenie grzechow nie ieřł) oczyszczić *SkarJedn* 346.

Szereg: »pořwięćić się i oczyszczić« (1): Inni pópólicí ludźie y inne dźiatki ářz fię vrodzą/ toř dopiero pořwięćić fię y oczyszczić mogą: tylo lámemi Sákrámentámí chrztu Chřeřćijańłkie^{řo}. *SkarKaz* 578a.

3. *Uwolnić się od zarzutów; absolvi (ex)purgare se JanStat* (22) :

oczyścić się komu z czego (2): KRól Fereyřki był zacny wřdy fie nie rad iećiřł/ S tegoby mi fie pewnie nigdy nie oczyszcził *PaprPan* Rv; *StryjKron* 482.

oczyścić się czym (2): Podeyřány v ludzi cudem fię oczyszcził. *Skarřyw* 100 *marg*; *StryjKron* 482.

oczyścić się przed kim (1): Vdzyáłano Syem ná XXIII bífkupow/ przed ktorymi fie Symách oczyszcził y był przyięt *BielKron* 162.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): Bo inřzemi drogámí trzebá ieć do od iećia řwey włáfnóřci/ niřli oczyszczić fie/ że fortelem nie idźielř [*quam doli mali fíaudisque purgatione*]. *ModrzBaz* 86v.

Szereg: »oczyścić się i wywieřć« (1): Křolowa tedy wywodem Ochmiřtrzá/ y Fraucimeru řwoiego řwiádectwem/ tudzieř cieleřną przyřięgá/ z tego [pomówienia] fię Křolowi oczyszcziłá/ y wywiodłá *StryjKron* 482.

a. praw. *Będąc oskarżonym wykazać przed sądem swoją niewinność (16) : (nagł)* Kryftus każe Kupcowi ličbe czynić (-) [...] Bo baczće tak tego yłczy Tu fie żadny neoczifczj Ale yako go Sąd fkáže Tak go potem vrząd karze *RejKup* cc8v; Pierwłzj *calus* ieft požogá/ kiedy kto obwiniony o požogę wedle práwá łłuznie nie bęǳie fie mógl oczyścić. *SarnStat* 515, 572, 710, 912, 1076.

oczyścić się przez kogo, przez co [= przy pomocy kogo, czego] (2): GDy vbogi bogátého o gwałt pozywa/ bogáty przez świádky ma y może fie oczyścić *SarnStat* 626. Cf »przez przysięgę oczyścić się«.

Z przytoczeniem (1): iefliby który koń v Zydá vkráǳiony przez którého Krześciániná był ználezión/ Zyd ma fie przysięgá oczyścić mówiąc: iż tego koniá iáwnie y we dnie [...] miał załtáwioného/ y miał go zá nie kráǳioného *SarnStat* 257.

Zwroty: »w naganieniu oczyścić się« = *obalić zakwestionowanie szlachectwa (1):* wyiáwłzy/ żeby Kmiec łłyzłał/ iż był nágánión przez infzého Szłáhcica: á ón w takim nágánieniu nie oczyści fie [*et ipse se de huiusmodi improperio minime expurgavit Jan Stat* 556]. *SarnStat* 239.

»z obwinienia, od obwinienia oczyścić się« = *uwolnić się od oskarżenia; ab accusatione a. de crimine se expurgare JanStat* [szyk zmienny] (3:1): Iefli łługá gwałt vczyniwłzy vćiecze. [...] pan iego zań pozwány nie ináčzy fie z obwinienia tákowého oczyści/ ieno vczyniwłzy przysięgę ze dwiemá świádky *SarnStat* 507 [*idem* 648, 933], 648, 701, 933.

»przysięgá, przez przysięgę, uczyniwłzy przysięgę oczyścić się« = *iuramento absolvi, iuramento a. iuramenti praestatione a. iureiurando dato a. per iuramentum se expurgare JanStat* (3:1:1): tedy ón obwiniony [...] iefli fie záprzy/ iż mu nie złorzeczył włáfná przysięgá oczyści fie. *SarnStat* 238; niech mu bęǳie wolno dla dobréy łławy/ którą między łásiády o sobie miał/ vczyniwłzy włáfná przysięgę/ oczyścić fie od tákowého obwinienia. *SarnStat* 701, 257, 621, 1240.

b. Przestać czynić coś złego [od czego] (1) : niechayże máią łobie ktorą chcá [*wiarę*]/ by tylko łię od potwarzy łwych (ktore ná nas prawdziwe wyznawce Apoftolłkiey wiáry zmyłłáią) oczyścili *GrzegRóżn* Bv.

Synonim: 3. *wywieść się.*

Formacje współrdzenne cf CZYŚCIĆ SIĘ.

Cf **OCZYŚCIENIE**